

táplálásban. Az olajtartalom, valamint a magburok, megakadályozza a víz felvételét alacsony hőmérséknél; már pedig a száraz magvat a penészgombák nem támadhatják meg. Az éterikus alajok védelmezik a növényeket a nap perzselése ellen, minthogy a vízben szegény talaj mellett elpárolgásuk által a hőmérsékletet csökkentik; továbbá, hogy ezek, Tyndall szerint, a levegőt, ha csak csekély mennyiségben vannak is jelen, hűtőbocsátó-képességétől jórészt megfosztják. Az illatár, mely az illatos növényekkel áldott száraz vidék felett elterül, a talajt úgy a kiaszás, mint az éjjeli kisugárzás ellen védelmezi. — (Kosmos, 1882, V. k. 12. f.) D. S.

(12.) BAKTÉRIUMOK MINT FAPUSZTÍTÓK. Az Egyesült-Államokban már e század elejétől fogva valami pusztító betegség rongálja a gyümölcsfákat, nevezetesen a körte- és almafákat, mely Európában nem ismeretes; leginkább megtámadja a körtefákat, úgy, hogy nagy darab földön fel kellett hagyni ültetésével.

E betegség okát régebben a nedvkeringés pangásában vagy a talaj sajátságában s több effélében keresték; azonban kiderült, hogy a baj ragadós és dr. Salisbury már 1863-ban kifejezte, hogy egy gomba idézi elő, melyet *Sphaerotheca pyri*-nek nevezett. E nézetnek mindamellert nem igen adtak hitelt. Most P. J. Burriill gondos kísérletekkel és mikroszkópi vizsgálatokkal kiderítette, hogy a betegséget nem ama gomba okozza, bár az üszkös helyeken a kéregben gyakran előfordul, hanem egy parányi (0.003 mm. hosszú és 0.001 mm. vastag) baktérium. E parányi szervezet épen olyan módon, erjesztéssel hat a növényi testre mint az állatira és mindennemű szénvegyületre. Az oltások közül, melyeket Burriill e baktériumokkal végzett 63% eredményezett betegséget a körtefákon, míg az almafákon csak 30%-nak volt hatása.

Nem lehet e szerint kételkedni, hogy a baktériumok a növényországban is épen olyan romboló szerepet visznek mint az állatországban. —

LEVÉLSZEKRÉNY.

(—) FELHÍVÁS MADÁRTANI MEGFIGYELÉSEK TÉTELERE. A bécsi „Ornithologischer Verein“ kebelében Rudolf trónörökös buzdítására egy bizottság alakult: „Comité für Stationen zur Beobachtung der Vögel Oesterreich-Ungarns“, mely f. é. április havában felhívást intézett Társulatunk útján a madárismerőkhöz, kérve, hogy a megfigyelésben közreműködjenek és hogy megfigyelésük eredményeit V. Tschusi úrhoz küldjék be. A válaszmány máj. 17-ikén tartott ülésében kifejezte, hogy e felhívásnak úgy vélne eleget tenni, ha pontozatait a Közlönyben kinyomatná; azonban azt is kinyilvánította, hogy szívesebben látná, ha a hazánkra vonatkozó adatok összegyűjtésére hazai ornithológ vállalkoznék és az dolgozná fel a beérkezendő megfigyeléseket.

Dr. Madarász Gyula úr, segédőr a nemz. múzeum állattáránál, az ügy iránti tekintetből késznek nyilatkozott a beérkezendő adatok feldolgozására, s így részünkről ezennel felkérjük a madárismerőket, erdészeket, vadászokat a felhívás értelmében teendő megfigyelésekre, megjegyezvén, hogy

adataik először magyar nyelven a „Term. tud. Közlöny“-ben vagy más szaklapban lesznek közölve s csak azután küldetnek meg német nyelven a bizottság elnökének.

A megfigyelés kiterjed az egyes fajok előfordulására, a vonulás egyes mozzanataira, a költésre és mindennemű élettani tünetenyekre. A részletes program minderre vonatkozólag számos kérdőpontot tartalmaz, melyet Dr. Madarász Gyula, (Nemzeti múzeum) kívánatra, szívesen megküld. Ugyancsak ő fogadja el a megfigyelés adatait is. SZERK.

(—) A MACSKA ANYASZERETETE. Kollósvárt f. évi pünkösdi első napján reggel K. A. kereskedő és tagársunk égi szivarral lépett pinczéjébe. Az előtti este elég jól el nem zárt, hordozható lámpagáz gőzével eltelt pinczébe azonban be nem léphetett, mert az égő szivartól fellobbant gáz K. A. urat messzelökte, és lángba borítva haját meg dús szakálát, életveszélyesen összeégette, mint ez esetet akkor a napi lapok részletesen hozták is,

K. A. úr e szomorú eseténél egyik szerencsés körülmény az volt, hogy a pinczegátorban szokott hálni a házi anyamacska két kölykével, s így K. A. úr a pinczét a macska kieresztése kedvéért, csak felnyitotta, de nem nyitott be egészen, s így a felrobbanó gáz K. A. urat félrelökve, a kivetett ajtófelek K. A. úrnak nem ártottak. De áldozatul esett az anyamacska, mely ráborulva kölykeire, azok életét megmentette, maga pedig teste háti részén összeégve, megdögült, élete árán holt testével is védve maga alá tepert két kölykét, melyek közül csak az egyiknek perzselődtek össze a fülei. A kölykök most is élnek.

Közli DR. DEZSŐ BÉLA.

(—) SZELIDÜLT VIZI BÉKÁK. A „Természettudományi Közölny“ sok érdekes s nem ritkán valóban bámulatra méltó természeti tünemények ismertetését veszi fel rovataiba: méltóztassék megengedni, hogy én is egy, — ha nem is épen csodálatos, de mindenesetre különös — tüneményt írjak le pár szóval, amely a természet nagy háztartásában, úgy hiszem, csak ritkán tapasztalható.

Pár évvel ezelőtt Veszprém megye *Kup* községében pár napra megpihentem. Egy délután a szomszédos *Salamon* községbe sétáltam át testvéremmel együtt, — gyalog. Útnak folytonosan gyönyörű rétségen, az árnyas erdők mellett elterülő kis *Bítva* patak mellett vitt. Itt láttam a többi közt, hogy egy 8—10 éves gyermek a part mellett libákat őriz, kedélyesen kenyeret s a virágokon lepkéket fog, melyeket aztán

megölve, a part melletti fűbe szór. Eleinte semmi különöst nem találtam a dologban s csak később vettem észre, hogy az elhajigált lepkehullák egy közép nagyságú közönséges vízi béka egész mohósággal elkapdossa. Amennyire a gyermektől kivehetém, (bátortalan paraszt fiú volt,) ő már régebben etette a békát, mely szép napos időben mindig kijött a partra, sőt hozzá egészen közel is húzódtott, mely bizalmasságot a fiú féltében egyáltalában ki nem állhatott s ha, mint mondá, még egyszer feléje ugrik, menten agyonüti.

A másik esetet itt Kolozsvárott, múlt év május havában láttam egy permeteg esőben történt járkálásom közben. Egy oláh asszony ment el mellettem kezében kosárral, melyből éktelen lármával hangzott ki egy béka hangja. A brekegő állat szerfölött kifejlődött nagy példány vízi béka volt. Kérésemre: mutatná meg az állatot, az asszony kezeivel megfogva a földre tette s az állat legkevésbé sem iparkodott tova ugrani. Az asszony ekkor legyet fogott a falon s mintegy két lépésnyire mutatta a békának, mire az hosszát rugva magán, oda ugrott s a legyet *kezeiből* elkapta.

Sem időm, sem alkalmam nem volt, hogy kísérletet tegyek, vajjon csakugyan megszelidíthető-e ez állat, s esetleg, hogy idomítható-e valami mutatványra, de eme jelenségekből ítélve, én *valószínűnek* tartom. Hisz a legalantibb fokon álló állatok is pallérozhatók némileg, miért nem épen ez, melynek szemeiből oly okos fény világlik ki.

V. SÁRFFY IGNÁC.

KÉRDÉSEK.

(45.) Ismeretes a következő kísérlet: Közönséges rajzpapíros, ha kályhán melegítjük és asztalon selyemmel dörzsöljük, elektromos lesz, de addig nem mutatja erejét, míg le nem emeljük; ekkor meglehetősen nagy, habár gyenge szikrát húzhatunk belőle.

E kísérletet gyakran ismételtam és azt tapasztaltam, hogy legelőbb elektromosságot úgy kaphatok, ha közönséges ruhakefével dörzsölöm a papírost. Így majdnem 1 lábnyi szikrát kaptam egy negyedréte papírosból.

Kérném ezek nyomán a t. szerkesztőseget, mondana véleményét, nem lehetne-e eme tapasztalataimat gépre alkalmazni, s ennek segítségével rövid idő alatt sok elektromosságot előállítani, aránylag többe mint a közönséges Winter-féle géppel?

M. Ö.

(46.) Egy 8-holdas őszi rozstáblán két, egy-egy fél holdnyi folt tűnt ki már néhány nap előtt úgyannyira, hogy messziről érett búzát vélt az ember látni, holott zöld rozs. Közelebbről megtekintve a kalászokat tele találtam a levéltetvek egy eddig előttem

szinre ismeretlen fajával. — Néhány éve az almafáinkat sokkal sötétebb, majd barna-violett színű ilyen állatok tették tönkre, megtámadván a leveleket; ezeket chlórmentes vízzel némi sikerrel elűztem, de nem hiszem, hogy a rozsnál ily szer haszonnal alkalmazható volna, minthogy a táblában egy ember maga is talán több kárt tesz, mint ezek az állatok. Én csak az elszaporodásuktól félek.

M. F.

(47.) Június havában egy Lajosházi (Somogym.) erdőségben néhány kigyót ütöttek agyon a munkások, kiktől többször hallottam, hogy az agyonverték között „*lábás kigyó is volt*“; egyet tehát behoztattam, és megvizsgálván, a farka végéhez közel csakugyan két gömbölyű kinövés volt, görbe csontkarmokkal. Minthogy pedig itten a köznép „*madarász-kigyónak*“ nevezi ezt a fajta kigyót, mely a fákra mászkál ezen karmok segítségével: kérdést tesz a Term. tud. társulathoz, vajjon csakugyan lehetséges-e ezen kigyófajta, vagy a lábak csak esetleges korcskinövések?

P. E.

(48.) Mellékelve egy kis csomag lisztet meg egy darab kenyeret bátorkodom beküldeni. A kenyérből friss — de már kihült — állapotban 4 személy evett, még pedig hárman vajjal, a negyedik anélkül. A kenyér élvezése után felmelegedés, gyenge szédülés, hányás-inger, sőt tényleges hányás is beállott. A szolgáló-leány, — saját szavait idézve — kéket-zöldet látott. Kérésem ezek után oda terjed, méltóztatnék a Kir. Magyar Természettudományi Társulat ez any-

gokat megvizsgáltatni és megállapítani, vajjon a lisztben foglaltatik-e a felsorolt tüneteket előidéző anyag, avagy a kenyérben; utóbbi esetben nincsen kizárva, hogy az élesztőben volt a tisztátalanság; — továbbá, milyen méreg van benne és miféle reakciók által ismerhető fel. B. I.

(49.) Igaz-e az Alföldön általánosan elterjedt azon nézet, hogy az úgynevezett *pókhernyó* bizonyos *pók* petéjéből származik? Sz. G.

FELELETEK.

(45.) Hogy üveg helyett más anyagból is lehet elektromos gépet készíteni, ismeretes a fizika történetéből. Volt a 1771-ben jól kiszáritott táblapapírosból, Ingenhous 1772-ben kopál- vagy borostyán-firnájszba áztatott táblapapírosból készített korongokat; Lichtenberg 1781-ben gyapjúszövettel, vagy selyemmel, fényes vászonnal, papirossal vonta be a forgó dobot és hosszúsóru macskabőrrel dörzsöltette. Walkiers de St. Amand 1784-ben egy igen hatásos e fajta gépet szerkesztett, melynek részletes leírása Gehler Physik. Wörterbuch-ja III-ik kötetében a 456. lapon olvasható. Gren Journal-ja VII-ik kötetében a 319. lapon M und t szintén leír egy efféle gépet, mely legfőleg 4 tallérba kerül, kevés helyet foglal el s melletts figyelme-re méltó elektromosságot ad.

Magától értetődik, hogy a kefével dörzsölt rajzpapíros is csak ebbe a kategóriába tartozik. Sz. K.

(46.) A rozs levéltetvére a gazdasági rovatban van a felelet. Az almafák levelein és fiatal hajtásain néha kártékony mennyiségben felszaporodó sötétebb vagy világosabb zöldesszínű levéltetvek az *Aphis mali Fabr.* néven leírt fajhoz tartoznak. A chlórmentes vízzel való megfecskenedés és más ajánlott ellenszerek némi sikerrel alkalmazhatók ugyan, de bizonyára sokkal többet használnak ezeknél a szereknél a katiczabogarak (Coccinellidák) meg az apró fűkészdarázsok (Ichneumonidák), melyek e levéltetveket kegyetlenül irtják és pusztítják. Hitelt érdemlő észlelők állítják, hogy egyetlen egy katiczabogár egy óra alatt közel száz levéltetűt képes elpusztítani. H. G.

A Forgó Tőke pénztári kimutatása

1882. évi augusztushó végén.

Megnevezés	1881		1882		Megnevezés	1881		1882	
	frt.	kr.	frt.	kr.		frt.	kr.	frt.	kr.
Bevétel.					Kiadás.				
Maradék a megelőző évről	3721	83	2503	74	Alapítványul iratott .	2000	—	1000	—
Alapítványi és takarékpénztári kamatok, . . .	1017	65	1130	93	Bútorokra	39	35	20	90
Oklevelek díja	532	—	364	—	Fára, világításra	65	50	196	92
Helybeli tagdíj a folyó évre	3692	—	3704	—	Házbére	1176	—	1255	50
Vidéki tagdíj a folyó évre	9365	75	9513	—	Irodai költségre	71	14	59	45
Tagdíjhátralékok	407	50	597	50	Könyvtára	1523	01	1179	52
Előrefizetett tagdíjak	68	—	115	—	Írói díjak s népsz. előad.	1501	87	1281	84
Előfizetések és eladott kiadványok	841	80	725	14	Szerkesztők tiszteletdíja .	225	—	220	—
Füzetes Vállalat	1442	78	1387	01	Közlöny kiállítására	4089	26	3789	12
Hirdetések	618	60	361	40	Füzetes Vállalatra	1302	26	526	92
Vegyések	22	15	16	44	Kisebb nyomtatványokra .	225	30	177	35
					Oklevelek kiállítására	161	60	50	40
					Tiszti személyzetre	3005	05	2962	96
					Szolgák fizetésére	860	—	695	—
					Postaköltségre	92	46	113	58
					Hirdető mellékletre	444	20	214	44
					Vegyek kiadásokra	170	52	167	41
					Rendkívüli kiadásokra . . .	15	—	108	40
					Pályakérdésekre	600	—	300	—
Összesen	21730	06	20418	16	Összesen	17567	52	14319	71

LEUTNER KÁROLY s. k., pénztárnok.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.